

Інвестиційна привабливість депозитів зумовлена, з одного боку, високою ліквідністю вкладів, з іншого – гарантованою дохідністю. Ставки за депозитами в Україні є набагато вищими, порівняно з іншими державами світу, що на сьогодні робить інвестування в ці фінансові активи найбільш вигідним для страхових компаній.

Табл. Розміщення коштів страхових резервів страховиками України протягом 2009-2011 рр., % [3]

Категорії активів	Роки		
	2009	2010	2011
Грошові кошти на поточних рахунках і готівка в касі	10,8	9,6	12,6
Банківські вклади (депозити)	36,1	35,7	46
Банківські метали	0,8	0,4	0,4
Нерухоме майно	7,5	7,1	6,4
Акції та облигації	16,5	13,3	14,0
Іпотечні сертифікати	0	0	0
Цінні папери, що емітуються державою	7,0	10,7	10,6
Права вимоги до перестраховиків	20,7	23,0	10,0
Інвестиції в економіку України за напрямками, визначеними КМУ	0,5	0,2	0,1

Розміщення страхових резервів в акції та облигації протягом 2009-2011 рр. знаходиться приблизно на одному рівні, що свідчить про сталість довіри вітчизняних страховиків до цих категорій інвестиційних вкладень. Найменшу частку в структурі розміщення коштів страхових резервів займають банківські метали та інвестиції в економіку України. Водночас вкладення в іпотечні сертифікати страховими організаціями України зовсім не здійснюються.

Висновки. Безпека інвестиційної діяльності вітчизняних страхових організацій сьогодні значною мірою залежить від державної страхової політики у цій сфері. Разом із тим, рівень безпеки інвестиційних вкладень вітчизняних страховиків визначається також такими основними складовими, як: якість науково-практичних досліджень з питань інвестиційної діяльності страхових компаній та фінансового менеджменту страховиків, кваліфікація кадрів у сфері інвестування, доступність та повнота аналітичної інформації про ринки та потенційні об'єкти інвестування, ефективність функціонування усього фінансового ринку.

Література

1. Гаманкова О.О. Фінанси страхових організацій : навч. посібн. / О.О. Гаманкова. – К. : Вид-во КНЕУ, 2007. – 328 с.
2. Охріменко О.О. Страховий захист: менеджмент, маркетинг, економіка безпеки (туристське підприємство) : навч. посібн. / О.О. Охріменко. – К. : Міжнар. агенція "BeeZone", 2005. – 416 с.
3. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.dfp.gov.ua>.
4. Страхування : підручник / за ред. В.Д. Базилевича. – К. : Вид-во "Знання", 2008. – 1019 с.
5. Закон України "Про страхування" від 07.03.1996 р. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.zakon2.rada.gov.ua>.

Жабинец О.И. Формирование инвестиционных ресурсов страховых компаний и вопросы безопасности их инвестиционной деятельности

Рассмотрены особенности формирования страховыми компаниями инвестиционных ресурсов и приоритеты страховщиков при размещении страховых резервов. Установлено, что безопасность инвестиционной деятельности отечественных страховых компаний сегодня в значительной степени зависит от государственной страховой политики в этой сфере, а также определяется такими основными составляющими как качество научно-практических исследований в области инвестиционной деятельности страховых компаний и финансового менеджмента страховщиков, квалификация кадров в сфере инвестирования, доступность и полнота аналитической информации о рынках и потенциальных объектах инвестирования, эффективность функционирования всего финансового рынка.

Ключевые слова: инвестиционная деятельность страховщика, инвестиционные ресурсы страховых компаний, страховые резервы, безопасность инвестиционных вложений.

Zhabynets' O.Yo. The formation of investment resources of insurance companies and questions of the security of their investment activity

It's lighted the specific features of the formation of insurance companies investment resources and priorities of insurers when placing the insurance reserves. Determined that the safety of investment activities of domestic insurance companies today largely depends on the state insurance policy in this area and is determined by such basic components as the quality of scientific and practical research on investment of insurance companies, qualification of staff in the field of investment, availability and completeness of analytical information on markets and potential investment objects, the efficiency of all financial markets.

Keywords: investment activity of the insurer, investment funds of insurance companies, insurance reserves, a security of investments.

УДК 339.133 Доц. В.В. Вертель, канд. екон. наук – Державний економіко-технологічний університет транспорту, м. Київ

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ ПОПИТУ НА ЗАЛІЗНИЧНІ ПАСАЖИРСЬКІ ПЕРЕВЕЗЕННЯ

Потреба населення в перевезеннях пов'язана як з виробничою діяльністю, так і з культурно-побутовою необхідністю. Для дослідження характеристик ринку пасажирських перевезень необхідно мати інформацію стосовно попиту на транспортні послуги. Наведено характеристику основних методів оцінювання попиту на пасажирські перевезення залізницями, виявлено їх переваги та недоліки. Проаналізовано необхідні елементи для виникнення попиту на пасажирські перевезення залізничним транспортом. Схематично зображено процес формування попиту та фактори впливу на його величину.

Ключові слова: пасажирські перевезення залізницями, попит на перевезення, елементи виникнення попиту, фактори впливу на величину попиту, процес формування попиту.

Постановка проблеми. Пасажирські перевезення займають особливе місце в роботі транспорту. Це обумовлено їх високим соціально-економічним значенням у житті суспільства і виконанням однієї з найважливіших гарантій держави. – Свободи пересування. Потреба населення в перевезеннях пов'язана як з виробничою діяльністю (поїздки до місця роботи і у відрадження), так і з культурно-побутовою необхідністю (поїздки на відпочинок, туризм і екскурсії).

Кожна людина має потребу в переміщенні. І якщо вона не може дістатися до пункту призначення пішки – виникає потреба у перевезенні. Дослі-

дження основних характеристик ринку починається з попиту. Це пов'язано з тим, що попит (порівняно з пропозицією) є більш мобільним параметром ринку, внаслідок чого ринковий механізм значно частіше рухається під впливом зміни саме попиту, що пояснює актуальність обраної теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Поняття попиту (платоспроможного попиту) ввів у наукову лексику Томас Роберт Мальтус [5] з метою розмежування бажань володіти певними благами і можливістю їх придбати. Дослідженням попиту займається багато вчених і сьогодні. Зокрема Г.Н. Дробишев та В.В. Герасимова [2] виявили фактори, що впливають на величину попиту. М.М. Федорець [4] обґрунтував сукупність можливих варіантів, що впливають на вибір споживача. Д.О. Власенко [1] вперше звернув увагу на дослідження особливостей попиту на транспортні послуги. Невирішеними залишилися питання оцінки величини попиту на пасажирські перевезення залізницями.

Метою роботи є проведення порівняльної характеристики існуючих методів оцінки попиту на пасажирські перевезення залізницями, структуризація процесу виникнення попиту та факторів впливу на його величину. Окремо розглядаються необхідні елементи для виникнення попиту на залізничні пасажирські перевезення.

Виклад основного матеріалу. Попит на пасажирські перевезення залізницями є впливом потенційного пасажиря на залізницю, який має на меті здійснити перевезення для задоволення потреби у переміщенні. Попит у залізничних пасажирських перевезеннях не є потребою, оскільки потреба у переміщенні виникає до попиту і може бути задоволена без попиту.

Необхідні елементи виникнення попиту в залізничних пасажирських перевезеннях такі:

- наявність потреби у переміщенні та необхідність її задовольнити протягом певного проміжку часу;
- відсутність можливості задовольнити потребу в переміщенні власними силами та за допомогою інших видів транспорту;
- наявність необхідних засобів для задоволення цієї потреби.

Лише за наявності всіх трьох елементів виникає вплив потенційного пасажиря на залізницю з метою задоволення потреби у залізничному перевезенні. Поведінка залізничного ринку пасажирських перевезень прямим чином залежить від форми кривої попиту на залізничні перевезення. Зазвичай, в розпорядженні керівництва наявна неповна інформація стосовно кривої попиту, а лише фрагменти окремих проміжків кривої попиту. Тому виникає необхідність оцінювання попиту в залізничних пасажирських перевезеннях.

Загалом, ціна і попит у залізничних пасажирських перевезеннях знаходяться в оберненій залежності, тобто зі збільшенням ціни попит спадає і навпаки. Однак характер цього зв'язку різний для різних типів залізничних перевезень, оскільки підвищення ціни на деякі з них може сприйматися як значне покращення якості обслуговування і призводитиме до збільшення попиту. Таке зростання має певну межу, після якої починається спад.

Коливання попиту притаманні практично всім видам транспортних послуг. Методологічні передумови його вивчення полягають в тому, що попит є величина, що змінюється в часі під впливом таких факторів [2, с. 31]:

- соціально-демографічних (передусім збільшення тривалості вільного часу населення (скорочення робочого часу, збільшення тривалості щорічних відпусток), що в поєднанні з підвищенням рівня життя населення означає приплив нових потенційних клієнтів у сферу послуг; також демографічні чинники, що стосуються чисельності населення, розміщення його по окремих країнах та регіонах, статевовікової структури, сімейного стану та складу сімей);
- економічних, вплив яких обумовлено тим, що між тенденціями розвитку сфери послуг та економіки спостерігається тісна взаємозалежність;
- сезонних, за яких попит залежить від пори року, днів тижня, годин тощо;
- психологічних, за яких більшість покупців послуг не дотримуються суворой раціональності в процесі їх придбання; фактично, вибір споживача визначається сукупністю можливих варіантів, які можуть бути ранжировані згідно з їх селективністю [4, с. 20].

Специфіка динаміки платоспроможного попиту на транспортні послуги обумовлена такими особливостями: невідчутність, несхоронність, невіддільність від джерела, непостійність якості. Коливання попиту в пасажирських перевезеннях притаманні практично всім видам транспортних послуг і залежать від соціально-демографічних, економічних, сезонних і психологічних факторів. Тобто зміні попиту властиві закономірності, якісний аналіз яких дає змогу диференціювати обсяг і структуру споживання населенням окремих видів послуг із пасажирських перевезень. Окрім впливу на величину попиту різних факторів, попит завжди характеризується еластичністю, що пов'язана з ціною, якістю, сервісним обслуговуванням. Потенційна місткість ринку може зростати завдяки зростанню економіки, доходу населення, зменшенню податкового тиску. Особливості функціонування транспорту обумовлюються тим, що транспорт, з одного боку, є частиною інфраструктури ринку, реалізуючи обмін товарами та надаючи послуги його учасникам, а з іншого (як суб'єкт ринку) – продає свої послуги, переміщуючи товари та пасажирів.

Залізничний транспорт України – четвертий у світі після Росії, США та Канади. Однак потреби в перевезеннях пасажирів задовольняються неповністю і з невідповідною якістю. Залізничний транспорт працює на межі можливостей, оскільки не створені достатні резерви пропускних, провізних і переробних потужностей, а виробнича база фізично й морально застаріла. Залізничні насамперед не спроможні повністю задовольнити потреби у пасажирських перевезеннях через відсутність належного прогнозування пасажиропотоку за певними напрямками. Специфіка залізничних пасажирських перевезень в Україні полягає у тому, що майже 48 % пасажирообігу становлять перевезення в приміському сполученні, при цьому витрати на їх забезпечення покриваються тільки на 15 %. У загальній сумі збитків від пасажирських перевезень збитки від приміських становлять 57 % [3].

На рисунку наведено процес формування попиту на пасажирські перевезення залізницями.

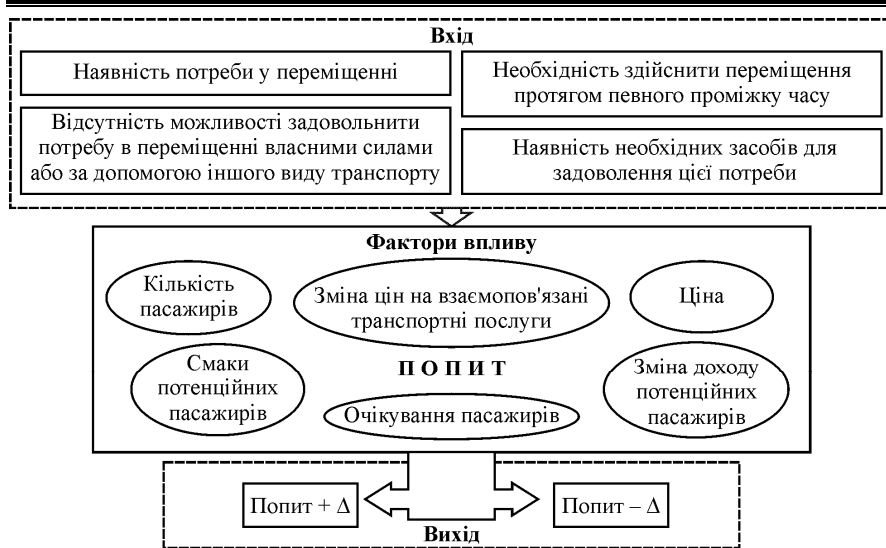

Рис. Процес формування попиту на пасажирські перевезення залізницями

Як видно з рисунку, причини, що викликають попит, не впливають на його величину, а фактори впливу на попит у залізничних пасажирських перевезеннях можуть його збільшувати на величину Δ або зменшувати залежно від значення параметрів. Визначення значення величини Δ дасть змогу впливати на значення параметрів, які призводять до істотних змін величини попиту на перевезення. Попит на більшість пасажирських транспортних послуг характеризується нестабільністю, тому достовірний прогноз попиту на транспортні послуги є одним з основних факторів успішної діяльності транспортного підприємства на ринку.

Попит на існуючі залізничні перевезення досліджують на основі інформації щодо його величини при різному рівні цін. Адекватність оцінки попиту і встановлення оптимальної ціни значною мірою визначається рівнем розвитку маркетингу на підприємстві. Аналіз попиту дає можливість визначити максимально можливу ціну на залізничні пасажирські перевезення. Також для оцінки попиту необхідно враховувати його чутливість до зміни ціни.

До основних методів оцінки попиту в залізничних пасажирських перевезеннях відносять: звітно-статистичний, таблично-опитувальний, розрахунково-табличний, талонний, анкетний. Звітно-статистичний метод базується на кількості проданих квитків. На залізничному транспорті наявні такі форми статистичної звітності: ЦО-22, ЦО-23, ЦО-24, ЦО-26, ЦО-27. Відомості щодо кількості проданих проїзних документів дають змогу визначити кількість перевезених пасажирів за напрямком, коливання пасажиропотоків на різних ділянках та напрямках. Звітно-статистичний метод застосовують під час аналізу виторгу від перевезення пасажирів за маршрутом за кількістю проданих проїзних документів. Це дає змогу виявити кількість перевезених за маршрутом пасажирів, коливання кількості перевезених пасажирів за напрямками, годинами, днями тижня.

Таблично-опитувальний метод виконують обліковці, що знаходяться безпосередньо у поїзді поруч із пасажирами. Цей метод дає змогу проводити підрахунок пасажирів, а також додатково отримати відомості стосовно кількості перевезених пасажирів між окремими пунктами, відомості стосовно їх пересадки на інший вид транспорту або маршрут, а також відомості стосовно вчасності здійснення перевезення. Під час проведення дослідження пасажирів задають питання стосовно кінцевого пункту слідування, і його відповідь заносять у спеціальну таблицю обліку. Отримана інформація ідентична даним талонного дослідження.

Розрахунково-табличний метод базується на підрахунку пасажирів обліковцями, які знаходяться на зупинкових пунктах, які орієнтовно визначають пасажирообіг основних зупинкових пунктів шляхом підрахунку кількості пасажирів, які увійшли, вийшли та залишилися на вокзалі або станції (через відсутність квитків, інші причини).

Талонний метод дає змогу мати інформацію стосовно потужності пасажиропотоку за довжиною маршруту і часом, стосовно пасажирообігу зупинкових пунктів, населеності рухомого складу тощо. Під час виконання цього методу пасажиром на вході видають, а на виході відбирають спеціальні талони. Цей метод достатньо трудомісткий і коштовний. Також для проведення цього методу оцінки попиту необхідна попередня підготовка і залучення великої кількості обліковців та контролерів.

Табл. Порівняльна характеристика методів оцінки попиту на пасажирські перевезення залізницями

Метод	Переваги	Недоліки
Звітно-статистичний	дає змогу визначити кількість перевезених пасажирів за напрямком, коливання пасажиропотоків на різних ділянках та напрямках	не враховує пільгових категорій пасажирів та перевезених за службовими посвідченнями
Таблично-опитувальний	дає змогу отримати відомості стосовно кількості перевезених пасажирів між окремими пунктами, стосовно їх пересадки на інший вид транспорту тощо	зручно застосовувати лише на дальніх перевезеннях
Розрахунково-табличний	дає змогу у різних розрізах підраховувати кількість пасажирів, які увійшли, вийшли та залишилися на вокзалі або станції через відсутність квитків, інші причини	неможливо виявити розподіл перевезень пасажирів за зупинками
Талонний	дає змогу отримати інформацію стосовно потужності пасажиропотоку за довжиною маршруту і часом, стосовно пасажирообігу зупинкових пунктів, населеності рухомого складу тощо	трудомісткий і коштовний, потребує залучення і підготовку великої кількості обліковців та контролерів
Анкетний	дає змогу виявити пасажиропотоки не лише залізничним, а й іншими видами транспорту, виявити потребу населення в перевезенні за різними напрямками	складність оброблення анкет

Анкетний метод є найбільш продуктивним, тому що він дає змогу виявити пасажиропотоки не лише залізничним, а й іншими видами транспорту. Для нього характерне суцільне дослідження і можливість встановлення потреби і переміщення пасажирів за напрямками. Цей метод заснований на за-

повненні населенням, пасажирями й обліковцями спеціальних анкет стосовно здійснених перевезень залізничним транспортом. Цей метод, на відміну від інших, дає змогу отримати відповіді на широке коло запитань і виявити потребу населення в перевезенні за різними напрямками.

Використання зазначених методів супроводжується такими складнощами: необхідність задіяти велику кількість обліковців, складності з обробкою отриманих даних, вартість проведення подібних досліджень дуже висока. Порівняльну характеристику методів оцінки попиту на пасажирські перевезення залізницями наведено в таблиці.

Висновки. Проведення дослідження пасажиропотоку дає різносторонню інформацію стосовно попиту на послуги залізничного транспорту. Але цієї інформації недостатньо для побудови достовірного прогнозу. Водночас, це призводить до хибного прогнозування пасажиропотоку й основних показників діяльності пасажирського господарства.

Своєчасне і достовірне оцінювання попиту в пасажирських залізничних перевезеннях особливо актуальне у процесі реформування залізничної галузі, тому що лише достовірний прогноз обсягів пасажиропотоку може залучити інвесторів для оновлення рухомого складу, також дасть змогу планувати побудову нових маршрутів, оптимізувати кількість і структуру пасажирських потягів за напрямками, розклад руху тощо.

Література

1. Власенко Д.О. Теоретико-методичні підходи до визначення особливостей маркетингу транспортних послуг / Д.О. Власенко // Проблеми системного підходу в економіці. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/PSPE/2010_4/.
2. Дробышев Г.Н. Институциональный механизм регулирования рынка бытовых услуг как экономической системы : монография / Г.Н. Дробышев, В.В. Герасимова. – Тамбов : Изд-во Тамбовского ГТУ. – 2004. – 112 с.
3. Макаренко М.В. Трансформація економіки та транспорт України / М.В. Макаренко, М.Ю. Цветов, О.В. Левченко та ін. – К. : Вид-во ДЕТУТ. – 2012. – 180 с.
4. Федоренко М.Н. Маркетинговые исследования и анализ потребителя рынка услуг / М.Н. Федоренко // Маркетинг в России и за рубежом. – 2002. – № 6. – С. 16-22.
5. Фокин Н.И., Фокин П.Н. Экономический словарь / Н.И. Фокин, П.Н. Фокин. [Электронный ресурс]. – Доступный с <http://www.dictionary-economics.ru/art-59>.

Вертель В.В. Теоретические подходы к оценке спроса на железнодорожные пассажирские перевозки

Потребность населения в перевозках связана как с производственной деятельностью, так и с культурно-бытовой необходимостью. Для исследования характеристик рынка пассажирских перевозок необходимо иметь информацию относительно спроса на транспортные услуги. Приведена характеристика основных методов оценки спроса на пассажирские перевозки железными дорогами, выявлены их преимущества и недостатки. Проанализированы необходимые элементы для возникновения спроса на пассажирские перевозки железнодорожным транспортом. Схематически изображен процесс формирования спроса и факторы влияния на его величину.

Ключевые слова: пассажирские перевозки железными дорогами, спрос на перевозки, элементы возникновения спроса, факторы влияния на величину спроса, процесс формирования спроса.

Vertel V.V. Theoretical approaches to assess the demand for passenger rail services

People need to transportation for industrial activity and for the cultural and everyday necessity. To study the characteristics of the travel market manager need information about demand for transport services. The article contains a description of the main methods of estimating demand for passenger railway transportation, identified their strengths and weaknesses. Analyze the necessary elements for the emergence of demand for passenger transport by railway. Schematically shows the process of creating demand and identify factors, which affecting its value.

Keywords: passenger railways, transport demand, the elements of demand, factors of influence on the quantity demand, the process of creating demand.

УДК 330.332

Доц. О.С. Гирик, канд. екон. наук –
Львівський інститут банківської справи УБС НБУ

ОЦІНЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ

Розглянуто позиції України у міжнародних рейтингах світових організацій та інститутів, визначено взаємозалежність між рейтинговою оцінкою та інвестиційною привабливістю.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційний клімат, іноземні інвестиції, інвестиційна привабливість, інвестиційний рейтинг.

У сучасних умовах економічного розвитку дедалі більшої актуальності набуває питання залучення іноземного капіталу. Кошти іноземних інвесторів надають можливість державі розвиватись у всіх сферах суспільно-економічної діяльності та вирішувати існуючі проблеми. Ринок інвестицій, що існує в країні сьогодні, неспроможний вирішувати завдання формування необхідних інвестиційних умов для підвищення ефективності довгострокового розвитку економіки. Необхідність створення в національній економіці сприятливих умов, для безперервності відтворювального процесу та структурних зрушень, висуває проблему генерування ресурсів і їх спрямування в реальний сектор економіки України [7].

Чимало вітчизняних вчених та науковців у своїх працях розглядають ті чи інші аспекти інвестиційної діяльності України, поліпшення її інвестиційного клімату тощо. Серед них варто виділити: С. Квашу, Л. Борщ, Б. Погріщука, В. Козловського, А. Гайдуцького, О. Рогача та ін. [2, 3, 7-9]. Втім, динамічність розвитку економічної системи та сукупність зовнішніх та внутрішніх факторів зумовлюють необхідність постійного дослідження інвестиційної привабливості України та появи нових наукових розробок із цієї проблематики. Тенденції в сфері іноземного інвестування зумовлені як об'єктивними, так і суб'єктивними чинниками. До об'єктивних належать: погіршення кон'юнктури на світових товарних ринках та фінансових можливостей ТНК внаслідок скорочення прибутків та подорожчання кредитних ресурсів, їх бажання максимально знизити зовнішні ризики для збереження своєї стійкості в умовах кризи.

До суб'єктивних можна віднести: песимістичні прогнози потенційних інвесторів щодо економічної та політичної стабільності в Україні, здатності влади завершити ринкові реформи та забезпечити належні умови для ефективного господарювання у довгостроковій перспективі, а також щодо пер-